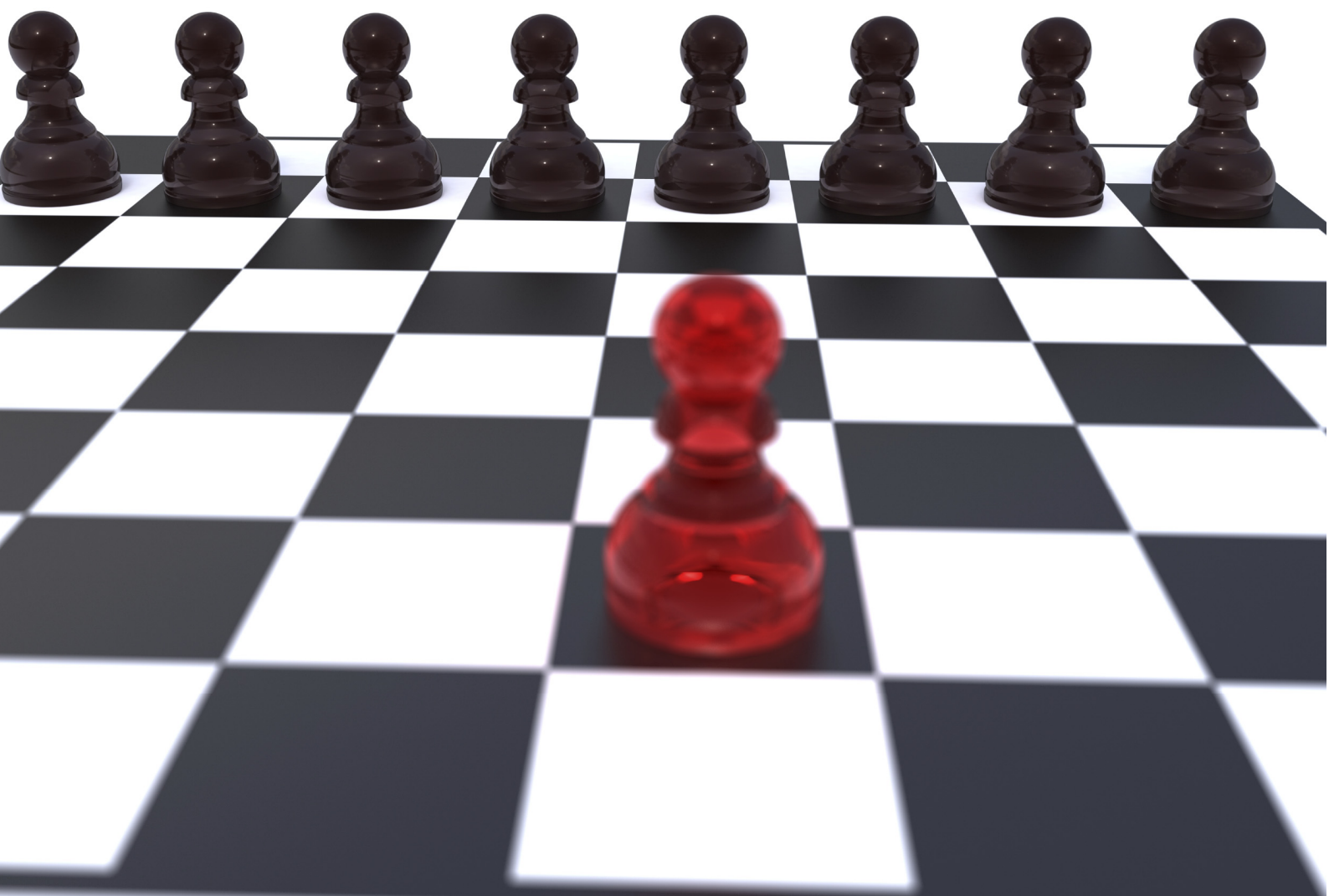

federació de treballadors
autònoms dependents

BSERVATORI DE L'EVOLUCIÓ DEL TREBALL AUTÒNOM

RESUM

Núm. 2, juny de 2009

Elaboració: FS TRADE-CCOO®

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social

1. PRESENTACIÓ

Aquesta és la segona edició de l'Observatori de l'evolució del treball autònom, elaborat per la FS TRADE-CCOO i que correspon al segon trimestre del 2009, utilitzant dades de tancament de data 30 de juny.

La FS TRADE-CCOO va decidir impulsar l'Observatori de l'evolució del treball autònom per poder analitzar aquest segment del mercat de treball que engloba un 18% del total de les persones cotitzants al sistema públic de la Seguretat Social en l'àmbit de l'estat i un 17,60% a Catalunya a data de 30 de juny, i que és un veritable univers, molt desconegut, que recull un ampli ventall de microcosmos i de realitats força diverses.

Les transformacions del mercat de treball, entre d'altres conseqüències, han implicat que, fa ja bastants anys, el món del treball autònom no es limita, com en els orígens d'aquest règim de la Seguretat Social, a aplegar els denominats "professionals lliberals", els comerciants i, posteriorment, el sector del transport de mercaderies i poca cosa més.

Avui en dia existeixen treballadors i treballadores autònoms en la pràctica totalitat dels sectors d'activitat econòmica del nostre país. És cert que en volums numèrics o proporcionals, respecte al món del treball assalariat, molt diferents, però el treball autònom és ara un segment totalment transversal en la nostra economia i el nostre mercat de treball.

Per tant un dels objectius d'aquest Observatori és contribuir a fer conèixer aquesta realitat tan diversa al conjunt de la societat i, també, als mateixos treballadors i treballadores autònoms.

Un segon objectiu és analitzar l'evolució d'aquest segment del mercat de treball, en uns moments de forta crisi econòmica, les conseqüències de la qual encara ningú no pot preveure, però si existeix algun tipus de certesa és que moltes coses canviaran i molt poques seran iguals que abans, especialment en el món del treball i de l'empresa.

Al iniciar les tasques d'aquest Observatori vam considerar que les millors dades per analitzar aquesta evolució són les de les persones cotitzants a la Seguretat Social, perquè són les relatives al treball regularitzat i una altra cosa és l'economia, actualment denominada "informal" o "irregular", és a dir, la que no tributa ni genera drets socials.

Avui ens reafirmem, encara més, en aquella decisió, ja que les diferents informacions que arriben de fonts com les corresponents a l'atur registrat o l'Enquesta de Població Activa i les pròpies de la Seguretat Social són cada dia més difícils de quadrar i de poder extreure conclusions coherents.

La nostra voluntat és que aquest Observatori, i les conclusions que de les seves dades se'n puguin extreure, serveixin per avançar en una radiografia del treball autònom, que, un cop analitzada, ens ajudi a fer el corresponent diagnòstic i les propostes adients per actuar positivament sobre aquest sector, numèricament i econòmicament tan important pel conjunt de l'estat i de Catalunya.

En aquesta segona edició hem ampliat ja, respecte l'anterior, les dades analitzades, incloent en l'estudi totes les seccions d'activitat econòmiques i amb dos nous apartats com són el de la dimensió de les diferents seccions econòmiques en el règim d'autònoms i en el règim general i el de l'estadística d'altres i baixes al règim d'autònoms.

2. DADES ANALITZADES I METODOLOGIA DE TREBALL

2.1. LIMITACIONS DE LES DADES DISPONIBLES

Les limitacions per poder fer un estudi amb origen més ampli en el temps i que pogués donar una perspectiva més aprofundida del tema han vingut donades, fonamentalment, per dues raons.

En primer lloc pel fet que, a partir de l'1 de gener del 2008 la secció de treballadors/es per compte propi del règim especial agrari de la Seguretat Social es convertís en el nou sistema especial per a treballadors per compte propi agrari (SETA) i quedés englobat dins del règim especial de treballadors autònoms, i els canvis informàtics realitzats al respecte per la Tresoreria de la Seguretat Social, durant 2008 i, posteriorment, a partir del gener del 2009. Tot plegat, limita l'estudi de determinades variables, per exemple les de les localitats o bé el problema de les persones estrangeres que només es poden analitzar des de gener del 2009.

D'altra banda l'entrada en vigor de la nova estructura de la "Classificació Nacional d'Activitats Econòmiques" (CNAE), a partir del gener del 2009 obliga, en nom de la seriositat i efectivitat de les dades disponibles, a iniciar qualsevol estudi comparatiu, a partir d'aquesta data d'1 de gener.

2.2. VARIABLES ANALITZADES

En aquest segona edició hem ampliat els paràmetres d'estudi i desenvolupem l'anàlisi de les dades en cinc variables: l'evolució de cotitzants en diferents àmbits territorials, l'evolució de cotitzants per seccions d'activitat econòmica, l'evolució d'altres i baixes al règim d'autònoms, l'evolució per gènere i l'evolució de persones estrangeres.

2.3. ANÀLISI TERRITORIAL

S'analitzen les dades de cotitzants del total del sistema i del règim d'autònoms, des del desembre del 2007, en els àmbits de l'estat i Catalunya, una comparativa de les dades de l'estat i les comunitats autònomes de Catalunya, Andalusia, Madrid i la Comunitat Valenciana, així com els àmbits territorials de les actuals "províncies", que correspon a les demarcacions territorials que utilitza la Seguretat Social, de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona.

Finalment l'estudi inclou les dades, des de gener de 2009, de les onze poblacions de Catalunya amb més de 40.000 persones cotitzants al sistema de la Seguretat Social a data de 31 de gener de 2009: Barcelona, Badalona, Girona, L'Hospitalet de Llobregat, Lleida, Mataró, Reus, Sabadell, Sant Cugat del Vallès, Tarragona i Terrassa.

2.4. ANÀLISI SECTORIAL

D'una banda s'inclouen les dades comparatives, des de gener de 2009, de les persones agrupades, tant en el règim d'autònoms com en el règim general, en les 21 seccions d'activitat que estableix la "Classificació Nacional d'Activitats Econòmiques".

Aquestes dades s'analitzen en els àmbits de l'estat i de Catalunya. Tot i que determinades seccions són molt residuals i, fins i tot, simbòliques hem preferit incloure totes elles per tenir, d'aquesta forma, la foto completa i comparativa d'ambdós règims de la seguretat social.

Aquesta anàlisi s'amplia amb una comparativa sobre la dimensió de les diferents seccions d'activitat econòmica en la configuració del règim d'autònoms i del règim general de la seguretat social en la data del tancament de cada edició de l'Observatori.

2.6. ANÀLISI DE LES ALTES I BAIXES AL REGIM D'AUTÒNOMS

Es fa una anàlisi comparativa, des del gener del 2008, sobre les quantitats d'altres i baixes mensuals al règim d'autònoms.

Aquesta anàlisi es fa en una comparativa de les dades estatals i de Catalunya i una segona comparativa entre les quatre demarcacions de Catalunya.

2.7. ANÀLISI DE GÈNERE

S'analitzen les dades, des de desembre de 2007, de l'evolució de cotitzants, per gènere, al total del sistema i al règim d'autònoms, en els àmbits de l'estat i Catalunya.

2.8. ANÀLISI SOBRE LES PERSONES ESTRANGERES

En primer lloc s'estudia l'evolució de cotitzants estrangers, en el total del sistema, des de gener de 2009, a Espanya i Catalunya.

En segon lloc s'estudia la mateixa evolució, en períodes i àmbits similars, en el règim d'autònoms.

Finalment es relacionen les dades dels principals països d'origen dels cotitzants, al total del sistema i en el règim d'autònoms, a Espanya i Catalunya, a data de 31 de març del 2009.

3. CONCLUSIONS

3.1. RESPECTE A LA DISMINUCIÓ DE COTITZANTS EN NOMBRES ABSOLUTS EN ELS DIFERENTS ÀMBITS TERRITORIALS

- A l'àmbit de l'estat ha augmentat la pèrdua de cotitzants autònoms (-6,66% des del desembre de 2007 al juny de 2009) que ja és superior a la del conjunt del sistema (-5,24% en el mateix període) i que ha moderat la seva davallada en el darrer trimestre
- A Catalunya, la tendència global és similar (-6,03% d'autònoms davant d'un -6,34% del total del sistema).
- De les quatre principals comunitats autònomes per nombre de cotitzants, tant al conjunt del sistema com al règim d'autònoms, Catalunya continua sobre la mitjana quant a pèrdua d'autònoms, però la Comunitat Valenciana segueix sent la que perd un percentatge major d'autònoms (-8,07%). Catalunya encara és, però, la comunitat que ha perdut un major nombre absolut de cotitzants autònoms (35.930).
- En canvi en el total del sistema, la Comunitat Valenciana ja ha perdut més cotitzants absoluts (234.606) que Catalunya (214.435), li segueixen, tant en percentatges com en pèrdues absolutes, Madrid i, en darrer lloc, Andalusia.
- La demarcació de Girona ha tingut una recuperació en el darrer trimestre i ho ara és la que ha perdut menys proporció de cotitzants al total del sistema (-2,81%) i a autònoms (-4,85%) de Catalunya en el període gener 2008 a juny 2009. Barcelona és la que ha perdut un percentatge major de cotitzants al total del sistema (-7,17%), però ha perdut menys que Tarragona i Lleida pel que fa als autònoms. Tarragona és la que ha perdut més autònoms percentualment (-7,12%) en aquest període.
- Badalona, amb un pes molt important d'autònoms (23,26% dels cotitzant del sistema), continua perdent menys autònoms que cotitzants al conjunt del sistema.
- Mentre que la demarcació de Girona recupera cotitzants en els dos àmbits, la ciutat de Girona continua perdent cotitzants al sistema i en autònoms.
- L'Hospitalet ha patit, en el darrer trimestre, una pèrdua molt més important d'autònoms que de tot el sistema.
- Sabadell, que ha superat a 30 de juny el nombre de cotitzants al sistema que tenia el 31 de gener passat, continua, en canvi, perdent autònoms, de forma moderada però continuada. Els autònoms significaven el 31 de gener el 20,15% del total de cotitzants al sistema i a 30 de juny només són el 19,47%.
- Sant Cugat ha recuperat durant el segon trimestre pràcticament tots els cotitzants perduts en el primer, només manté unes pèrdues de 45 cotitzants al sistema, 41 d'ells autònoms.
- Terrassa continua perdent autònoms però la gran davallada, aquest trimestre, l'ha tingut en el conjunt del sistema, només el maig va perdre un 3,61% de cotitzants (2.596 persones).

- A Tarragona es continuen perdent, en proporció, més autònoms que cotitzants al sistema, tot i que les pèrdues són petites. Així i tot els autònoms continuen perdent importància en el conjunt del sistema.
- A Catalunya la crisi està afectant més el treball autònom que en el conjunt de l'estat, i està ja en uns nivells pràcticament equiparables al conjunt del sistema (-6,34% de cotitzants en tot el sistema en el període gener 2008 a juny 2009 i -6,03% d'autònoms en el mateix període).

Des de gener de 2008 a juny del 2009 s'han perdut a Espanya 178.188 cotitzants autònoms (el 13,94% del total en què ha disminuït el total del sistema de la seguretat social) i a Catalunya han estat 35.930 (el 16,68% del total perdut).

En canvi en el segon trimestre de 2009, les pèrdues de cotitzants autònoms a l'estat han suposat el 40,67% del total de pèrdues del sistema (20.052 sobre 49.306) i a Catalunya el total del sistema només ha disminuït un 0,03% (1.014 baixes), però el règim d'autònoms ha disminuït un 0,69% (3.867 baixes).

- Per a tant la crisi afecta cada vegada de forma més important els treballadors i treballadores autònoms, i especialment a Catalunya, respecte al conjunt de treballadors i treballadores del país.

3.2. RESPECTE A L'EVOLUCIÓ DE COTITZANTS PER SECCIONS D'ACTIVITAT

- La secció amb més pèrdues percentuals d'autònoms ha estat aquest segon trimestre, tant a Espanya com a Catalunya, la construcció (secció F), amb una disminució de 6,38% a l'estat i del 6,64% a Catalunya.
- Hostaleria és la secció que guanya més percentatge de cotitzants autònoms a Catalunya (2,91%) i també —deixant de banda la secció D, molt minoritària, de subministrament d'energia elèctrica— a l'estat (2,67%).
- Les úniques seccions que han augmentat cotitzants en el règim d'autònoms i en el general, tant a Catalunya com a l'estat, són Hostaleria (secció I) i activitats sanitàries i de serveis socials (secció Q).
- Perden cotitzants autònoms i assalariats, a Catalunya i a l'estat, les següents seccions d'activitat: indústries extractives; indústria manufacturera; construcció; comerç i reparació de vehicles; activitats administratives i serveis auxiliars; educació i altres serveis.
- Les seccions que perden cotitzants assalariats a Catalunya i a l'estat, i guanyen autònoms en els dos àmbits són les següents: informació i comunicacions; activitats financeres i d'assegurances i activitats professionals, científiques i tècniques.

3.3. RESPECTE A LA DIMENSIÓ DE LES DIFERENTS SECCIONS D'ACTIVITAT EN EL REGIM D'AUTÒNOMS I EN EL REGIM GENERAL DE LA SEGURETAT SOCIAL

- Una quarta part (24,58%) dels autònoms de l'estat es dediquen al comerç i la reparació de vehicles. A Catalunya aquests representen el 23,39% del col·lectiu.

- A Catalunya només el 4,99% dels autònoms es dediquen a l'agricultura, ramaderia, pesca i silvicultura, davant del 9,19% que ho fan a l'estat.
- Les seccions amb un diferencial més gran entre els dos règims (a Catalunya), són la construcció, que agrupa el 16,27% dels autònoms davant només el 8,39% dels assalariats i, l'inrevés, la indústria manufacturera, que aplega el 17,19% del treball assalariat davant de només el 8,39% dels autònoms.

3.4. RESPECTE A L'EVOLUCIÓ D'ALTES I BAIXES AL REGIM D'AUTÒNOMS

- Les dades comparatives d'altres i baixes mensuals al règim d'autònoms, amb la permanent disminució del nombre absolut de cotitzants, complementen la situació del col·lectiu.
- En l'àmbit de l'estat, les dades del primer semestre del 2009, comparades amb les del mateix semestre del 2008 ens donen una davallada del 17,11% d'altres i un augment del 13,29% de baixes.
- Pel que fa a Catalunya es dona, lògicament, una situació encara pitjor, en el mateix període, les altres han disminuït un 17,14% i les baixes augmenten un 15,03%. Cal destacar el cas de la demarcació de Lleida, on les altres han disminuït fins a un 35,20%.

3.5. RESPECTE A L'EVOLUCIÓ DE COTIZANTS PER GÈNERE

- La crisi continua produint un reajustament a nivell de gènere en el mercat de treball. S'estan perdent moltes menys dones cotitzants que homes en el conjunt del sistema.
- Aquesta diferència continua aprofundint-se en aquest darrer trimestre pel que fa al règim d'autònoms; en canvi, en el conjunt del sistema, s'han reduït les diferències i aquest trimestre han augmentat les baixes de dones i han disminuït les d'homes.
- De les persones que han deixat de cotitzar, des del gener del 2008 al juny del 2009 al sistema en el conjunt del estat, un 23,33% són dones, davant del 76,67% d'homes. Pel que fa al treball autònom, els percentatges són 14,27% de dones, davant del 85,73% d'homes.
- A Catalunya aquestes diferències són menys elevades: un 27,25% de les baixes al sistema són dones i un 72,75%, homes; mentre que en el règim d'autònoms, les dones són un 17,94% del total de persones que s'han donat de baixa, davant d'un 82,06% d'homes.

3.6. RESPECTE A LES PERSONES ESTRANGERES COTIZANTS

- El darrer trimestre, tot i que ha disminuït el nombre absolut de cotitzants al sistema, tant a l'estat com a Catalunya, ha augmentat el nombre de persones estrangeres cotitzants. A l'estat s'han incorporat 36.230 estrangers més i a Catalunya 12.410.
- Això no ha estat igual pel que fa al règim d'autònoms: en el primer semestre del 2009 el 16,05% de les baixes d'autònoms corresponen a estrangers i, en el cas de Catalunya, aquestes només signifiquen el 7,44% de les pèrdues.

- La mitjana del mes de juny indica que el 56,67% dels cotitzants estrangers al règim d'autònoms són ciutadans de la Unió Europea. A Catalunya signifiquen el 47,89% del col·lectiu.
- Del total de cotitzants estrangers al sistema, a l'estat el 35,42% són ciutadans de la UE i a Catalunya, ho són el 27,04%.
- Cal comentar el cas de Romania que ha perdut 7.550 autònoms a l'estat (428 a Catalunya), però és el país que ha augmentat de forma més important el nombre absolut de cotitzants al sistema, fins a un total de 14.178 (2.766 a Catalunya), sens dubte el final de la moratòria per obtenir el permís de treball per als naturals d'aquest país ha provocat nombrosos canvis de règim de la seguretat social en detriment del d'autònoms.
- Els únics països que han perdut cotitzants, durant el segon trimestre del 2009, en el conjunt del sistema i en autònoms, tant a l'estat com a Catalunya han estat Equador i Portugal.
- La Xina és l'únic país que ha augmentat, de forma significativa, el nombre d'autònoms, tant a l'estat (1.105 persones) com a Catalunya (323).